

קובץ דוגמאות לתיקונים במהדורות לתוספתא ולמכילתא

1. תיקונים בתוספתא	
<p>1 1-3 3-5</p>	<p>א] תיקונים במהדורת צוקרמנדאל לתוספתא</p> <p>(1) ציטוט מדברי שי' ליברמן על מהדורת צוקרמנדאל (2) מסכת מכות פרק ד' – הגהות (3) מסכת בכורות פרק ו' – הגהות</p>
<p>5-6 6-7</p>	<p>ב] תיקונים במהדורת ליברמן לתוספתא</p> <p>(1) מסכת ברכות פרק א' – הגהות (2) מסכת עירובין פרקים ה-ו : דוגמאות לנוסח אקלקטי במהדורת ליברמן</p>
<p>7</p>	<p>ג] פרקים חסרים בכ"י וינה לתוספתא</p>
2. תיקונים במכילתא	
<p>7-10 11-12 12-13</p>	<p>א] תיקונים במהדורת הורביץ-רבין למכילתא דרבי ישמעאל</p> <p>(1) חלוקה נכונה של המכילתא לעומת מהד' הורביץ, וכיסוי קטעי הגניזה (2) השוואת פרשה במכילתא דפוס ראשון מול מהדורת הורביץ (3) השוואת פרשה במכילתא במהדורת הורביץ לעומת כ"י מינכן</p>
<p>13-16 17</p>	<p>ב] תיקונים ממהדורת מ.כהנא לקטעי גניזה – מכילתא דרבי ישמעאל</p> <p>(1) רשימת תיקונים במהדורת מ.כהנא לקטעי הגניזה (2) דוגמא לקטע גניזה מאוסף מוצרי</p>

1. תיקונים בתוספתא

א] תיקונים במהדורת צוקרמנדאל לתוספתא

(1) ציטוט מדברי ש' ליברמן על מהדורת צוקרמנדאל

ליברמן בהקדמתו לתוספתא ראשונים חלק ב' סדר נשים נזיקין קדשים עמוד 4-5 כותב כדלהלן:

"לבסוף עלי למסור מודעה חשובה. אחרי שספרי כמעט נגמר בדפוס (נדפסו 272 עמודים) באו לידי צילומים מתוספתא כת"י ווינה, ולתמהוני הגדול ראיתי שנכשלתי באי דיוק חמור. בהסתמכי על הערת ה' צוקרמנדל בהקדמתו לתוספתא עמ' 4 הערה 2 חשבתי שהוא הדפיס את סדר קדשים (מעמ' 4876 ואילך עיין הערת צ' שם) ע"פ כת"י ווינה, ולפיכך סימנתי את נוסח צ' (בניגוד לדפוסים): כ"י". אבל עכשיו כשהשויתי את הנוסח של צ' עם נוסח הכת"י נוכחתי כי ה' צ' הדפיס ע"פ התוספתא הוצ' ראם, כלומר ע"פ הדפוסים המאוחרים על כל שיבושיהם והשמטותיהם (עיין לדוגמא בנספחות לעמ' 488¹⁷ 495³⁰ 498¹ 505¹⁴ ועוד בכ"מ), השמיט בבות שלמות שישנן גם בדפוסים (עיין לדוגמא בנספחות לעמ' 498³⁹, 513³⁷) ולא דייק בשנו"ס שלו, כפי שאפשר להוכיח מהערותי לנספחות. ויש רק לציין ששיבושי מתאימים לנוסח אור הגנוז שבתוס' הוצ' ראם; והרי גם נוסח זה הוא ע"פ כת"י ווינה שלנו!

אבל בראש ובראשונה כמעט לא שם לב כלל לנוסחאות המשובחות שנשתמרו לנו בכת"י, כפי שיוצא מן הנספחות להלן (בסוף הספר) על כל שעל וצעד. ביחוד יש לציין את פרק י"ג בזבחים שנשתבש מאוד בדפוסים (ע"י חסרונות, סירוסים ושיבושים) ונשתמר לנו בנוסחא נכונה בכ"י ווינה. כמו כן משלים לנו הכת"י השמטות שהפכו את הנוסח לחידה סתומה, עיין לדוגמא בנספחות לעמ' 523⁴, או ששינו את התוכן, עיי"ש 537¹¹.

על יסוד כל זה מצאתי לנחוץ לספח לסוף הספר שנו"ס מכת"י ווינה לסדר קדשים (מאמצע פ"ה של זבחים ואילך, היינו ממקום שנגמר כת"י ערפורט), ובקשתי שטוחה לפני הלומד שלא יסמוך על ספרי מבלי לעיין בנספחות. והיה ברצות ה' ואתן את השינויים לשאר ארבעת הסדרים בסוף ח"ג מספרי."

כידוע וכפי שעולה מדבריו של ליברמן, מהדורתו של צוקרמנדאל רוויה בקמשונים רבים. אמנם ליברמן הוציא מהדורה חדשה לתוספתא וקבע את כתב יד וינה כטקסט הפנים של המהדורה, אך גם במהדורתו נפלו ליקויים שונים, ולעתים ליברמן אף סטה מנוסחו של כתב יד וינה בפנים המהדורה. להלן נביא דוגמאות הן ממהדורת צוקרמנדאל והן ממהדורת ליברמן.

מקראה סימנים:

מילה מודגשת באדום - תוספתא ו/או שינוי בהעתקת צוקרמנדל (טור ימין) לעומת כ"י וינה/ערפורט (טור שמאל).
קו תחתון - תוספתא בווינה (טור שמאל) לעומת העתקת צוקרמנדל (טור ימין).
[במקרים שיש הבדל בין ההעתקות סומנו המילים בן בטור ימין (בהדגשה) והן בטור שמאל (בקו תחתון)]

(1) מסכת מכות פרק ד' - הגהות	
תוספתא מכות פ"ד כת"י ערפורט	תוספתא מכות פ"ד מהדורת צוקרמנדל
האוכל מן הפסח כזית חי כזית נא כזית שלוק כזית מבושל חייב הוציא ממנו כזית מבית לבית ומחבורה לחבורה בשעת אכילה הרי זה חייב שני לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה ואם בישלו עובר עליו משום פסול קודש. המפטם את הקטורת במתכונתה הרי זה חייב והמריח בה פטור ואינו חייב אלא משום מועל בלבד. הסך שמן המשחה שעשה משה במדבר הרי זה חייב כרת סכו בראשו בגופו באחד מאיבריו אף על פי שלא שיפסף חייב וכמה יסוך ויהא חייב כזית אחד הסך ואחד המיסך במה דבר' אמור' בזמן שהיו שניהם מזידין אבל אם היו שניהם שוגגין פטורין אחד שוגג ואחד מזיד שוגג פטור ומזיד חייב 4 האוכל את הטבל אפילו אינו מחוסר אלא תרומה גדולה בלבד מעשר ראשון ומעשר שיני ואפילו מעשר עני הרי זה חייב. ר' יוסי אומ' כהן שעלתה בידו תאינה של טבל בשנת מעשר שיני בירושלם בשנת מעשר עני	1 האוכל מן הפסח כזית חי כזית נא כזית שלוק כזית מבושל חייב הוציא ממנו כזית מבית לבית ומחבורה לחבורה בשעת אכילה הרי זה חייב שני לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה ואם בישלו עובר עליו משום פסול קודש 2 המפטם את הקטורת במתכונתה הרי זה חייב והמריח בה פטור ואינו חייב אלא משום מועל בלבד 3 הסך שמן המשחה שעשה משה במדבר הרי זה חייב כרת סכו בראשו בגופו באחד מאיבריו אף על פי שלא שיפסף חייב וכמה יסוך ויהא חייב כזית אחד הסך ואחד המיסך במה דבר' אמור' בזמן שהיו שניהם מזידין אבל אם היו שניהם שוגגין פטורין אחד שוגג ואחד מזיד שוגג פטור ומזיד חייב 4 האוכל את הטבל אפילו אינו מחוסר אלא תרומה גדולה בלבד מעשר ראשון ומעשר שיני ואפילו מעשר עני הרי זה חייב 5 ר' יוסי אומ' כהן שעלתה בידו תאינה של טבל בשנת מעשר שיני בירושלם בשנת מעשר עני

גבולין אמר תרומתה בעוקצה ואכלה מעשר ראשון בדרומה ואכלה מעשר שיני בצפונה ואכלה פטור ואם היה זר חייב על כל אחת ואחת שאילו מתחילה אכלה אינו חייב אלא אחת האוכל בשר בכור אפילו לאחר זריקה הרי זה לוקה את הארבעים 6 מעשר **שני** והביכורים מצטרפין חוץ לחומה לספוג עליהם את הארבעים דברי ר' מאיר וחכמי אומ' אין מצטרפין 7 המבשל בשר בחלב הרי זה חייב כמה יבשל ויהא חייב כחצי זית בשר וכחצי זית חלב כדי שיהו זה וזה כזית וכשם שחייבין על בישולו כך חייבין על אכילתו כמה יתבשל ויהא חייב כדי שיהא נאכל משום בישול האוכל מגיד הנשה כזית הרי זה חייב ור' יהודה פטר עד שיאכל משניהם אכלו ואין בו כזית הרי זה חייב ור' יהודה פטר עד שיאכל משניהם אכלו ואין בו כזית הרי זה חייב ור' יהודה פטר עד שיאכל משתי יריכות משתי בהמות סופג שמונים ור' יהודה אומ' אינו סופג אלא ארבעים 8 השוחט אותו ואת בנו על הראשון פטור ועל השיני חייב 9 הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנידה הרי זה חייב וכשם שהוא לוקה כך **היא** לוקה ועובר על כל שם ושם שיש בו ואם היתה לכהן גדול אלמנה וגרושה וחללה זונה חייב על כל אחת ואחת אלמנה מחמשה וגרושה מחמשה לא יהא חייב אלא אחת האוכל אבר מן החי מן הבהמה מן החיה מן העופות טהורין כל שהן וטמאין עד שיהא בו כזית **אכל** בהמה טהורה וחיה טהורה ועוף טהור בחייהן מצטרפין במיתתן אין מצטרפין בהמה טמאה וחיה טמאה ועוף טמא בין בחייהן בין במיתתן הרי אילו מצטרפין 10 המלביש את חבירו כלאים המטמא את הנזיר אף על פי שהמלביש מזיד והמטמא מזיד חייב פטור אם היה לובש מזיד ומטמא מזיד חייב פטור המקיף פאת ראשו של חבירו שניהם חייבין במה דברים אמורים בזמן שהיו שניהם מזידין אבל אם היו שניהם שוגגין פטורין אחד שוגג ואחד מזיד שוגג פטור ומזיד חייב וחייב עליו שתים אחת בראש הצידעה מיכאן ואחת בראש הצדעה מיכאן ואינו חייב עד שיקיפנו בתער והמקיף את האשה ואת הקטן פטור והמקיף פאת זקנו של חבירו שניהם חייבין במה **דברים** אמורים בזמן שהיו שניהם מזידין אבל אם היו שניהם שוגגין שניהם פטורין אחד שוגג ואחד מזיד שוגג פטור ומזיד חייב וחייב עליו חמש שתים מיכאן ושתיים מיכאן ואחת למטה ר' אלעזר אומ' אם נטלן כולן כאחת אינו חייב אלא אחת מגביה ונוטל מגביה ונוטל חייב על כל אחת ואחת ואינו חייב עד שיטלנו בתער נטלו במספריים וברהיטני פטור רבן שמעון בן גמליאל אומ' משום ר' אלעזר ליקטו במלקטות הרי זה חייב 11 הקורח קרחה בראשו של חבירו שניהם חייבין במה דברים אמורים בזמן שהיו שניהם מזידין אבל אם היו שניהם שוגגין שניהם פטורין אחד שוגג ואחד מזיד שוגג פטור ומזיד חייב 12 הקורח קרחה אחת על חמשה מתים חייב על כל מת

אמר תרומתה בעוקצה ואכלה מעשר ראשון **(בתרומה)** בדרומה ואכלה מעשר שיני בצפונה ואכלה פטור ואם היה זר חייב על כל אחת ואחת שאילו מתחילה אכלה אינו חייב אלא אחת האוכל בשר בכור אפילו לאחר זריקה הרי זה לוקה את הארבעים. מעשר **שני** והביכורים מצטרפין חוץ לחומה לספוג עליהם את הארבעים דברי ר' מאיר וחכמי אומ' אין מצטרפין. המבשל בשר בחלב הרי זה חייב כמה יבשל ויהא חייב כחצי זית בשר וכחצי זית חלב כדי שיהו זה וזה כזית וכשם שחייבין על בישולו כך חייבין על אכילתו כמה יתבשל ויהא חייב כדי שיהא נאכל משום בישול האוכל מגיד הנשה כזית הרי זה חייב ור' יהודה פטר עד שיאכל משניהם אכלו ואין בו כזית הרי זה חייב ור' יהודה פטר עד שיאכל משניהם אכלו ואין בו כזית הרי זה חייב ור' יהודה פטר עד שיאכל משתי יריכות משתי בהמות סופג שמונים ור' יהודה אומ' אינו סופג אלא ארבעים. השוחט אותו ואת בנו על הראשון פטור ועל השיני חייב. הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנידה הרי זה חייב וכשם שהוא לוקה כך **הוא** לוקה ועובר על כל שם ושם שיש בו ואם היתה לכהן גדול אלמנה וגרושה וחללה זונה חייב על כל אחת ואחת אלמנה מחמשה וגרושה מחמשה לא יהא חייב אלא אחת האוכל אבר מן החי מן הבהמה מן החיה מן העופות טהורין כל שהן וטמאין עד שיהא בו כזית **אכל** בהמה טהורה וחיה טהורה ועוף טהור בחייהן מצטרפין במיתתן אין מצטרפין בהמה טמאה וחיה טמאה ועוף טמא בין בחייהן בין במיתתן הרי אילו מצטרפין. המלביש את חבירו כלאים המטמא את הנזיר אף על פי שהמלביש מזיד והמטמא מזיד חייב פטור אם היה לובש מזיד ומטמא מזיד חייב פטור המקיף פאת ראשו של חבירו שניהם חייבין במה דברים אמורים בזמן שהיו שניהם מזידין אבל אם היו שניהם שוגגין פטורין אחד שוגג ואחד מזיד שוגג פטור ומזיד חייב וחייב עליו שתים אחת בראש הצידעה מיכאן ואחת בראש הצדעה מיכאן ואינו חייב עד שיקיפנו בתער והמקיף את האשה ואת הקטן פטור והמקיף פאת זקנו של חבירו שניהם חייבין במה **דבר** אמורים בזמן שהיו שניהם מזידין אבל אם היו שניהם שוגגין שניהם פטורין אחד שוגג ואחד מזיד שוגג פטור ומזיד חייב וחייב עליו חמש שתים מיכאן ושתיים מיכאן ואחת למטה ר' אלעזר אומ' אם נטלן כולן כאחת אינו חייב אלא אחת מגביה ונוטל מגביה ונוטל חייב על כל אחת ואחת ואינו חייב עד שיטלנו בתער נטלו במספריים וברהיטני פטור רבן שמעון בן גמליאל אומ' משום ר' אלעזר ליקטו במלקטות הרי זה חייב. הקורח קרחה בראשו של חבירו שניהם חייבין במה דברים אמורים בזמן שהיו שניהם מזידין אבל אם היו שניהם שוגגין שניהם פטורין אחד שוגג ואחד מזיד שוגג פטור ומזיד חייב. הקורח קרחה אחת על חמשה מתים חייב על כל מת

<p>ומת ר' יוסי אומ' אינו חייב אלא אחת חמש קריחות על מת אחד חייב על כל קרחה וקרחה ואינו חייב עד שיקרח על המת וכמה יקריח ויהא חייב כדי שיראה מקום קרחה השורט שריטה בבשרו של חברו שניהם חייבין במה דבר' אמורים בזמן שהיו שניהם מזידין אבל אם היו שניהם שוגגין שניהם פטורין אחד שוגג ואחד מזיד שוגג פטור ומזיד חייב. השורט שריטה אחת על חמשה חייב על כל אחת ואחת ר' יוסי אומ' אינו חייב אלא אחת חמש שריטות על מת אחד חייב על כל שריטה ושריטה ואינו חייב עד שיסרוט על המ/ה/ת? וכמה ישרוט ויהא חייב כדי שיראה שריטה אחת. הכותב כתובת קעקע בבשרו של חברו שניהם חייבין במה דברים אמורים בזמן שהיו שניהם מזידין אבל אם היו שניהם שוגגין שניהם פטורין אחד שוגג ואחד מזיד שוגג פטור ומזיד חייב ואינו חייב עד שיכתוב ויקעקע בְדָיו ובכוחל לעבודה זרה קלפו באזמל פטור הרושם על עבדו שלא יברח פטור. המתגודד על המתים ביד פטור ובכלי חייב לעבודה זרה בין ביד ובין בכלי חייב. כהן גדול שפרע או שפירס או שניטמא לאחד מן הקרובים הרי זה חייב זה הכלל כל טומאה מן המת שהנזיר מגלח עליה לוקה עליה את הארבעים וכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין לוקה עליה את הארבעים אבל כהן הדיוט שמיטמא לשאר מתים או שנכנס לבית הקברות חייב נכנס לשדה שאבד בה קבר בתוכה אינו חייב עד שיהלך את כולה נכנס לבית הפרס או למדוד את ארץ העמים או שיצא לחוצה לארץ מלקין אותו מכות מרדות מכת תורה ארבעים חסר אחת אומדין אותו אם יש בו ללקות לוקה ואם לאו אינו לוקה אבל מכות מרדות אינו כן אלא מכין אותו עד שיקבל או עד שתצא נפשו. <u>סליק פירקא</u></p>	<p>ומת ר' יוסי אומ' אינו חייב אלא אחת חמש קריחות על מת אחד חייב על כל קרחה וקרחה ואינו חייב עד שיקרח על המת וכמה יקריח ויהא חייב כדי שיראה מקום קרחה 13 השורט שריטה בבשרו של חברו שניהם חייבין במה דברים אמורים בזמן שהיו שניהם מזידין אבל אם היו שניהם שוגגין שניהם פטורין אחד שוגג ואחד מזיד שוגג פטור ומזיד חייב 14 השורט שריטה אחת על חמשה חייב על כל אחת ואחת ר' יוסי אומ' אינו חייב אלא אחת חמש שריטות על מת אחד חייב על כל שריטה ושריטה ואינו חייב עד שיסרוט על המת וכמה ישרוט ויהא חייב כדי שיראה שריטה אחת 15 הכותב כתובת קעקע בבשרו של חברו שניהם חייבין במה דברים אמורים בזמן שהיו שניהם מזידין אבל אם היו שניהם שוגגין שניהם פטורין אחד שוגג ואחד מזיד שוגג פטור ומזיד חייב ואינו חייב עד שיכתוב ויקעקע בְדָיו ובכוחל לעבודה זרה קלפו באזמל פטור הרושם על עבדו שלא יברח פטור 16 המתגודד על המתים ביד פטור ובכלי חייב לעבודה זרה בין ביד ובין בכלי חייב 17 כהן גדול שפרע או שפירס או שניטמא לאחד מן הקרובים הרי זה חייב זה הכלל כל טומאה מן המת שהנזיר מגלח עליה לוקה עליה את הארבעים וכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין לוקה עליה את הארבעים אבל כהן הדיוט שמיטמא לשאר מתים או שנכנס לבית הקברות חייב נכנס לשדה שאבד בה קבר בתוכה אינו חייב עד שיהלך את כולה נכנס לבית הפרס או למדוד את ארץ העמים או שיצא לחוצה לארץ מלקין אותו מכות מרדות מכת תורה ארבעים חסר אחת אומדין אותו אם יש בו ללקות לוקה ואם לאו אינו לוקה אבל מכות מרדות אינו כן אלא מכין אותו עד שיקבל או עד שתצא נפשו</p>
--	--

(3) מסכת בכורות פרק ו' – הגהות

<p>תוספתא בכורות פ"ו כת"י וינה</p> <p>הבא אחר נפלים אע"פ שיצא בן שמונה חי ובן תשעה שיצא ראשו מת בכור לנחלה ואין בכור לכהן שני לא יוכל לבכר את בן האהובה וגו' זה הכלל כל שיצא ראשו ורובו בחיים פוטר את הבא אחריו מן הבכורה אבל לא חמש סלעים של בן שתי נשים של שני אנשים שלא ביכרו וילדו שני זכרים במחנה מת אחד מהן שיני (פטור) בכור לנחלה ואין בכור לכהן ילדה היא וכהנת היא ולויה היא והאשה שכבר ילדה שני זכרים לכהן ואין בכור לנחלה מת אחד מהן או שהיה זכר ונקיבה אינו בכור לנחלה ולא לכהן יש שנותן על ידי עצמו יש שאביו נותן על ידו יש שהוא ואביו נותנין לא הוא ולא אביו נותנין אי זהו שנותן על ידי עצמו הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה נותן על ידי עצמו ספק בן תשעה לראשון ובן שבעה לאחרון נותן על ידי</p>	<p>תוספתא בכורות פ"ו מהדורת צוקרמנדל</p> <p>1 הבא אחר נפלים אע"פ שיצא בן שמונה ובן תשעה שיצא מראשו מת בכור לנחלה ואין בכור לכהן שני לא יוכל לבכר את בן האהובה וגו' זה הכלל כל שיצא ראשו ורובו בחיים פוטר את הבא אחריו מן הבכורה אבל לא חמש סלעים של בן שתי נשים של שני אנשים שלא ביכרו וילדו שני זכרים במחבא מת אחד מהן שני בכור לנחלה ואין בכור לכהן ילדה היא וכהנת היא ולויה היא והאשה שכבר ילדה שני זכרים בכור לכהן ואין בכור לנחלה מת אחד מהן או שהיה זכר ונקיבה אינו בכור לא לנחלה ולא לכהן 3 יש שנותן על ידי עצמו יש שאביו נותן על ידו יש שהוא ואביו נותן על ידו יש שהוא ואביו נותנין איזה הוא שנותן על ידי עצמו הורתו שלא בקדושה ולידתו שלא בקדושה נותן על ידי עצמו ספק בן תשעה</p>
---	---

<p>פדוי נתנן לו וחזר ונטלן ממנו בנו פדוי כך היה ר' טרפון עושה נוטלן הימנו וחוזר ונותנן לו אין הבכור נוטל פי שנים בשבח שהשביחו נכסים לאחר מיתת אביהן ר' אומי אומי בכור נוטל פי שנים בשבח שהשביחו נכסים לאחר מיתת אביהן שאף שלו השביחו בשלהן כיצד היתה לו בהמה מוחכרת ומושכרת אצל אחרים ופרה רועה באפר בכור נוטל פי שנים ונוטל פי שנים בזרוע ובלחיים ובקיבה ר' אומי כל דבר שלא פלפלו לו יתומין לאחר מיתת אביהן בכור נוטל פי שנים ואין נוטל פי שנים אלא בכל אשר ימצא לו אבל בנו בתים ונטעו נטיעה הכל שוין שנוטל פי שנים כיצד נוטל פי שנים ירשו שטרי חוב נוטל פי שנים אם אמר אי אפשי שלא ליטול ושלא ליתן הרשות בידו 18 כיצד אין נוטל בראוי כבמוחזק מת אביו בחיי אביו נוטל פי שנים מנכסי אביו ואין נוטל פי שנים מנכסי אבי אביו ואם היה אביו בכור נוטל פי שנים אף מנכסי אבי אביו 19 הבכורה והיורש את אשתו והמיבם את אשת אחיו והמתנה נזק וחצי נזק ותשלומי כפל ותשלומי ארבעה כולן אין נוטלין בראוי כבמוחזק ר' יוחנן בן ברוקה אומר היורש את אשתו בני משפחה נותנין לו מעות ומוציאין מידו שנאמר לא תסוב נחלה ממטה למטה אחר וגומר</p>	<p>נוטלן הימנו וחוזר ונותנו לו 15 אין הבכור נוטל פי שנים בשבח שהשביחו נכסים לאחר מיתת אביהן רבי אומר אומר אני שהבכור נוטל פי שנים בשבח שהשביחו נכסים לאחר מיתת אביהם שאף שלא השביחו בשלהן 16 כיצד היתה לו בהמה מוחכרת ומושכרת אצל אחרים ופרה רועה באפר בכור נוטל פי שנים בזרוע ובלחיים ובקיבה ר' אומר כל דבר שלא פלפלו בו יתומים לאחר מיתת אביהם בכור נוטל פי שנים ואין נוטל פי שנים אלא בכל אשר ימצא לו אבל בנו בתים ונטעו נטיעה הכל שוין שנוטל פי שנים כיצד נוטל פי שנים ירשו שטרי חוב נוטל פי שנים אם אמר אי אפשי שלא ליטול ושלא ליתן הרשות בידו 18 כיצד אין נוטל בראוי כבמוחזק מת אביו בחיי אביו נוטל פי שנים מנכסי אביו ואין נוטל פי שנים מנכסי אבי אביו ואם היה אביו בכור נוטל פי שנים אף מנכסי אבי אביו 19 הבכורה והיורש את אשתו והמיבם את אשת אחיו והמתנה נזק וחצי נזק ותשלומי כפל ותשלומי ארבעה כולן אין נוטלין בראוי כבמוחזק אבל נותן להן משדה החוזרת ביובל ר' יוחנן בן ברוקה אומר היורש את אשתו בני משפחה נותנין לו מעות ומוציאין מידו שנאמר לא תסוב נחלה ממטה למטה אחר וגומר</p>
---	--

ב] תיקונים במהדורת ליברמן לתוספתא

מקראה סימנים:

הערות שוליים: מקומות שליברמן חלוק על הגרסא שמופיעה בכ"י וינה כפי שהוקלד באקדמיה

צבע נחול: מקומות שליברמן העיר נכונה על שינויים בכ"י ערפורט

שורה תחתונה: מקומות שליברמן לא העיר על שינויים בכ"י ערפורט

(1) מסכת ברכות פרק א' – הגהות	
כתבי יד וינה	כתב יד ערפורט
<p>מאמתי קורין את שמע בערבין משעה שבני אדן נכנסין לכול פיתן בלילי שבתות דברי ר' מאיר וחכמים אומי משעה שהכהנים זכ¹ לכול ב² תרומתן ו³ סימן לדבר צאת הכוכבים אעיפ שאין ראה לדבר זכר לדבר וחצים מחזיקים ברמחים מעלות השחר עד צאת הכוכבים ר' שמעון אוי פעמים שאדם קורא אותה שתי פעמים בלילה אחת עד שלא [עלה] עמוד השחר ואחת משעלה עמוד השחר ונמצא יוצא ידי חובתו של יום ושל לילה ר' אוי ארבע משמרות בלילה העונה אח⁴ ד⁴? מעשרים וארבעה כ⁵ שעה העת אח⁶ ת⁶? מעשרים וארבעה בעונה והרגע אחד מעשרים וארבעה בעת ר' נתן אוי שלש משמרות הו⁷ י⁷? הלילה שני ראש האשמורת התיכונה אין תיכונה אלא שיש לפניה ולאחריה מאימתי קורין את שמע בשחרים אחרים אומי כדי שיהא</p>	<p>מאמתי קורין את שמע בערבין משעה שבני אדם נכנסין לכול פיתן בלילי שבתות דברי ר' מאיר וחכמים אומי משעה שהכהנים זכ¹ לכול ב² תרומתן ו³ סימן לדבר צאת הכוכבים אעיפ שאין ראה לדבר זכר לדבר וחצים מחזיקים ברמחים מעלות השחר עד צאת הכוכבים ר' שמעון אוי פעמים שאדם קורא אותה שתי פעמים בלילה אחת עד שלא עלה עמוד השחר ואחת משעלה עמוד השחר נמצא יוצא ידי חובתו של יום ושל לילה ר' אוי ארבע משמרות בלילה העונה אחת מעשרים וארבעה בשעה והעת אחת מעשרים וארבעה בעונה (והע) והרגע אחת מעשרים וארבעה בעת ר' נתן אומי שלש משמרות בלילה שני ראש האשמורת התיכונה ואין תיכונה אלא שיש לפניה ולאחריה מאימתי קורין את שמע בשחרים אחרים אומי כדי שיהא</p>

¹ ל: זכאין, א: זכ, ר: זכאין,

² ל: תרומתן א: בתרומתן ר: תרומתן

³ ל: סימן (ללא הוא"ו) א+ר: וסימן

⁴ ל: אחת, א: אח⁴ ד⁴? ר: אחת

⁵ ל: משעה א: כשעה ר: בשעה

⁶ אחת (ללא סימני שאלה)

⁷ הוי (ללא סימני שאלה)

<p>חבירו רחוק ממנו ארבע אמות ומכירו מצותה עם הנץ החמה כדי שיהא סומך לה תפל:ה? ונמצא מתפלל ביום אמי' ר' יהודי פעם אחת הייתי מהלך אחר ר' עקיבא ואחר ר' אלעזר בן עזריה והגיע זמן קרית שמע כמדומה אני שנתיאשו מלקרות אלא שהיו עסוקין בצרכי צבור קריתי ושניתי ואחר כך התחילו הן וכבר נראת חמה על ראשי ההרים החתנים וכל העסוקין במצות פטורין מן קרית שמע ומן התפלה שני בשבתך בבית¹⁰ך פרט לעסוקים במצות ובלכתך בדרך פרט לחתנים מעשה בר' ישמעאל ור' אלעזר בן עזריה שהיו שרויין במקום אחד והיה ר' ישמעאל מוטה ור' אלעזר בן עזריה זקוף והגיע זמן קרית שמע נזקף ר' ישמעאל והיה ר' אלעזר בן עזריה מוטה א' לו ר' ישמעאל מה זה אלעזר אמי' לו ישמעאל אחי אומרין לאחד למה זקנך מגודל אמי' להם כנגד המשחיתים אני שהייתי זקוף היטיתי אתה שהייתה מוטה נזקפתה אמי' לו אתה היטייתה לקיים כדברי בית שמאי ואני נזקפתי לקיים כדברי בית הלל דבר אחר שלא יראו התלמידים ויעשו קבע כדברך</p>	<p>חבירו רחוק ממנו ארבע אמות ומכירו מצותה עם הנץ החמה כדי שיהא סומך לה תפל:ה? ונמצא מתפלל ביום אמי' ר' יהודי פעם אחת הייתי מהלך אחר ר' עקיבא ואחר ר' אלעזר בן עזריה והגיע זמן קרית שמע כמדומה אני שנתיאשו מלקרות אלא שהיו עסוקין בצרכי צבור קריתי ושניתי ואחר כך התחילו הן וכבר נראת חמה על ראשי ההרים החתנים וכל העסוקין במצות פטורין מן קרית שמע ומן התפלה שני בשבתך בבית¹⁰ך פרט לעסוקים במצות ובלכתך בדרך פרט לחתנים מעשה בר' ישמעאל ור' אלעזר בן עזריה שהיו שרויין במקום אחד והיה ר' ישמעאל מוטה ור' אלעזר בן עזריה זקוף והגיע זמן קרית שמע נזקף ר' ישמעאל והיה ר' אלעזר בן עזריה מוטה א' לו ר' ישמעאל מה זה אלעזר אמי' לו ישמעאל אחי אומרין לאחד למה זקנך מגודל אמי' להם כנגד המשחיתים אני שהייתי זקוף היטיתי אתה שהייתה מוטה נזקפתה אמי' לו אתה היטייתה לקיים כדברי בית שמאי ואני נזקפתי לקיים כדברי בית הלל דבר אחר שלא יראו התלמידים ויעשו קבע כדברך</p>
---	---

(2) מסכת עירובין פרקים ה-ו – דוגמאות לנוסח אקלקטי במהדורת ליברמן

הערות	גרסאות אשר אינן תואמות לוינה או ערפורט [תסומן * במידה וזהו הנוסח שבחר ליברמן]	גירסת כ"י וינה	כ"י ערפורט כנוסח הפנים של ליברמן	
מסכת עירובין				
		אם היה ביתו סמוך לחומה ואם לאו יכנס	אם היה ביתו סמוך לחומה יכנס, ואם לאו לא יכנס	ה,א
נראה כי מדובר בפליטת קולמוס		ואת בני חמתה	ואין בני חמתה	ה,ב
		אנשי עיר גדולה מהלכין עד עיר קטנה, ואין בני עיר קטנה מהלכין עד עיר גדולה	אנשי עיר גדולה מהלכין את כל עיר קטנה, ואין בני עיר קטנה מהלכין את כל עיר גדולה	ה,ג
		הרי זו מתעברת להיות בעיר	הרי זו מתעברת להיות כעיר	ה,ד
	שנים שלא עירבו נותנין רשותן לשנים שעירבו [כ"ה ד, ג, ל]*	שנים שעירבו נותנין רשותן לשנים שעירבו		ה,י"ז
	וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטל בחצר [כ"ה ד, ל]*	וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטלו בחצר	וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטל בחצר	ה,י"ח
נראה כי מדובר על השמטת הסופר בויג שכן כל כתבי היד מסכימים על הנוסח		במבוי ומערבין בחצרות	[משתתפין] במבוי ומערבין בחצירות	ו,ו

⁸ שיהא (ללא סימני שאלה)

⁹ תפלי: גרסתנו מקויימת ברינגסטורף הוצ' קורלהמר

¹⁰ בביתך גרסתנו מקויימת ברינגסטורף הוצ' קורלהמר

¹¹ ואת גרסתנו מקויימת ברינגסטורף הוצ' קורלהמר

¹² [דברי] כליברמן

[ניתכן כי מדובר בדילוג מהמילה הקודמת 'להשתתף']				
את המילה 'מים' לא הכניס ליברמן בנוסח הפנים, אלא רק את 'לתוכה' ביחיד במקום 'לתוכן' שברבים בכ"ו		שופכין לתוכן בשבת	שופכין לתוכה מים בשבת	ו,י"ח
		עד פי החבית	או פי החבית	ו,כ"ג
		אם אינו בינו לכותל	אם אין בינו לכותל	ו,כ"ד
		אינן כלום	אין בכך כלום	ו,כ"ז

ג] פרקים חסרים בכ"י וינה לתוספתא

סדר זרעים : דמיי חצי פ"ה-פ"ח[סוף המסכת], תרומות פ"א-חצי פ"ב,

סדר נשים : נזיר חצי פ"ג-חצי פ"ד, סוטה חצי פ"ו-חצי פ"ז,

סדר נזיקין : בבא בתרא חצי פ"ב-חצי פ"ד, סנהדרין חצי פ"ח-חצי פ"ט, מכות פ"ב,

סדר טהרות : אהלות חצי פ"ד-חצי פ"ה, מקוואות חצי פ"ג-חצי פ"ו, זבים חצי פ"א-חצי פ"ג

2. תיקונים במכילתא

א] תיקונים במהדורת הורביץ-רבין למכילתא דרבי ישמעאל

(1) חלוקה נכונה של המכילתא לעומת מהד' הורביץ וכיסוי קטעי הגניזה

מסכתא דפסחא - 18 פרשיות

- עמוד 1 בהור' = פרשה א' [במקום פתיחתא במהדורת הורביץ]
- עמוד 6 בהור' = פרשה ב' [במקום פרשה א' במהדורת הורביץ]
- עמוד 8 בהור' = המשך פרשה ב' [במקום התחלת פרשה ב' במהדורת הורביץ]
- עמוד 9 בהור' - פרשה ג' [מכאן עד סוף מס' דפסחא הפרשיות בהור' זהות לחלוקה הנכונה]
- עמוד 12 בהור' - פרשה ד'
- עמוד 14 בהור' - פרשה ה'
- עמוד 18 בהור' - פרשה ו'
- עמוד 22 בהור' - פרשה ז'
- עמוד 26 בהור' - פרשה ח'
- עמוד 30 בהור' - פרשה ט'
- עמוד 33 בהור' - פרשה י'
- עמוד 36 בהור' - פרשה י"א
- עמוד 39 בהור' - פרשה י"ב
- עמוד 42 בהור' - פרשה י"ג
- עמוד 47 בהור' - פרשה י"ד
- עמוד 52 בהור' - פרשה ט"ו
- עמוד 57 בהור' - פרשה ט"ז
- עמוד 63 בהור' - פרשה י"ז
- עמוד 69 בהור' - פרשה י"ח

מסכתא דזיהי בשלח - 7 פרשיות

- עמוד 75 בהור' = פרשה א' [במקום פתיחתא במהדורת הורביץ]
- עמוד 83 בהור' = פרשה ב' [במקום פרשה א' במהדורת הורביץ]
- עמוד 91 בהור' = פרשה ג' [במקום פרשה ב' במהדורת הורביץ]
- עמוד 97 בהור' = פרשה ד' [במקום פרשה ג' במהדורת הורביץ]
- עמוד 100 בהור' = פרשה ה' [במקום פרשה ד' במהדורת הורביץ]
- עמוד 104 בהור' = פרשה ו' [במקום פרשה ה' במהדורת הורביץ]
- עמוד 110 בהור' = פרשה ז' [במקום פרשה ו' במהדורת הורביץ]

מסכתא דשירתא - 10 פרשיות

עמוד 116 בהור' – פרשה א'
עמוד 121 בהור' – פרשה ב'
עמוד 126 בהור' – פרשה ג'
עמוד 129 בהור' – פרשה ד'
עמוד 132 בהור' – פרשה ה'
עמוד 134 בהור' – פרשה ו'
עמוד 139 בהור' – פרשה ז'
עמוד 141 בהור' – פרשה ח'
עמוד 145 בהור' – פרשה ט'
עמוד 149 בהור' – פרשה י'

מסכתא דויסע – 7 פרשיות

עמוד 152 שורה 5 – 158 שורה 15 בהור' = פרשה א'
עמוד 158 שורה 16 – 160 שורה 9 בהור' = פרשה ב' [נוצרת פרשה חדשה בד"ה ויבא אלימה וכו' {עמ' 158 שורה 16}]
עמוד 160 שורה 10 – 163 שורה 8 בהור' = פרשה ג' [במקום פרשה ב' במהדורת הורביץ]
עמוד 163 שורה 9 – 167 שורה 5 בהור' = פרשה ד' [במקום פרשה ג' במהדורת הורביץ]
עמוד 167 שורה 6 – 169 שורה 16 בהור' = פרשה ה' [במקום פרשה ד' במהדורת הורביץ]
עמוד 169 שורה 17 – 173 שורה 10 בהור' = פרשה ו' [במקום פרשה ה' במהדורת הורביץ]
עמוד 173 שורה 11 – 175 שורה 17 בהור' = פרשה ז' [במקום את פרשה ו' במהדורת הורביץ]

מסכתא דעמלק - 4 פרשיות

עמוד 176 שורה 1 – 181 שורה 13 = פרשה א'
עמוד 181 שורה 14 – 187 שורה 10 = פרשה ב'
עמוד 188 שורה 1 – 196 שורה 4 = פרשה ג' [במקום פרשה א' 'מסכתא דעמלק יתרו' במהדורת הורביץ]
עמוד 196 שורה 5 – 202 שורה 10 = פרשה ד' [במקום פרשה ב' 'מסכתא דעמלק יתרו' במהדורת הורביץ]

מסכתא דבחדש - 11 פרשיות

עמוד 203 = פרשה א'
עמוד 207 = פרשה ב'
עמוד 211 = פרשה ג'
עמוד 215 = פרשה ד'
עמוד 219 = פרשה ה'
עמוד 222 = פרשה ו'
עמוד 227 = פרשה ז'
עמוד 231 = פרשה ח'
עמוד 235 = פרשה ט'
עמוד 239 = פרשה י'
עמוד 242 = פרשה י"א

מסכתא דנזיקין - 18 פרשיות

עמוד 246 : פרשה א'
עמוד 250 : פרשה ב'
עמוד 254 : פרשה ג'
עמוד 261 : פרשה ד'
עמוד 265 : פרשה ה'
עמוד 269 : פרשה ו'
עמוד 271 : פרשה ז'
עמוד 274 : פרשה ח'
עמוד 278 : פרשה ט'
עמוד 280 : פרשה י'
עמוד 286 : פרשה י"א
עמוד 289 : פרשה י"ב
עמוד 292 : פרשה י"ג
עמוד 296 : פרשה י"ד

עמוד 298 : פרשה ט"ו
עמוד 302 : פרשה ט"ז
עמוד 307 : פרשה י"ז
עמוד 311 : פרשה י"ח

מסכתא דכספא – 5 פרשיות

עמוד 315 בהור' = פרשה א' [לא להכניס פרשיות כפרשה י"ט!!!]
עמוד 320 בהור' = פרשה ב' [לא להכניס כפרשה כ' !!!]
עמוד 326 בהור' = פרשה ג' [שורה 11 ד"ה 'לא תטה משפט אביונך בריבו]
עמוד 331 בהור' = פרשה ד' [שורה 14 ד"ה 'ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו']
עמוד 335 בהור' = פרשה ה' [שורה 5 ד"ה 'ראשית בכורי אדמתך']

מסכתא דשבתא – 2 פרשיות

עמוד 340 בהור' = פרשה א'
עמוד 345 בהור' = פרשה ב' [פרשה א' מתחלקת לשניים, כאשר פרשת ויקהל היא פרשה ב']

כסוי קטעי הגניזה

מסכתא דפסחא:

פרשה א': עותקים ז'א&
פרשה ב': עותק ח'
פרשה ג': עותק ח'א&מודנה& ב'
פרשה ד': מודנה& ב'
פרשה ה': עותק ב'
פרשה ו': עותק א'
פרשה ז': עותקים א'א&מודנה
פרשה ח': מודנה
פרשה ט': עותק ב'
פרשה י': עותק ב'
פרשה י"א': עותק ב'
פרשה י"ב': עותק ב'
פרשה י"ג': עותק ב'
פרשה י"ד': א י ן
פרשה ט"ו': עותק ב' [מוטל בספק]
פרשה ט"ז': עותק ב' [מוטל בספק]
פרשה י"ז': עותק ג'
פרשה י"ח': עותק א'א&ב

מסכתא דזוהי בשלח

פרשה א': עותקים ב'א&י"ב&א
פרשה ב': עותקים א'א&ב&ד
פרשה ג': עותקים ב'א&א&ד
פרשה ד': עותק א'
פרשה ה': עותקים י"ב&א
פרשה ו': עותקים א'א&ה&ט
פרשה ז': עותקים ה'א&ט&א

מסכתא דשירה

פרשה א': עותק י"ב
פרשה ב': עותק א'
פרשה ג': עותק א'
פרשה ד': עותק א'
פרשה ה': א י ן
פרשה ו': עותק ד'
פרשיות ז' – י': [אין עוד קטעי גניזה במסכת שירה]

מסכתא דויסע

פרשה א': עותק א'

פרשה ב': א ין
פרשה ג': מודנה&עותק א'&ג'
פרשה ד': מודנה&עותק א'&ג'
פרשה ה': עותק א'
פרשה ו': עותק א'
פרשה ז': עותק א'

מסכתא דעמלק

פרשה א': עותק א'&מודנה& ג'
פרשה ב': עותק ג' & ו'
פרשה ג': עותק א&ג'&ו'
פרשה ד': עותק ו'&א'

מסכתא דבחדש

פרשה א': עותק א'
פרשה ב': א ין
פרשה ג': א ין
פרשה ד': עותק א'
פרשה ה': עותק א'
פרשיות ו' – ט': א ין
פרשה י': עותק ב'
פרשה י"א: עותק ב'&א'

מסכתא דנזיקין

פרשה א': עותק י'
פרשה ב': עותק י'
פרשה ג': א ין
פרשה ד': עותק א'&י"א
פרשה ה': עותק א'& עותק ב'
פרשה ו': עותק א'
פרשה ז': עותק א'
פרשה ח': א ין
פרשה ט': עותק א'
פרשה י': עותק א'
פרשה י"א: א ין
פרשה י"ב: עותק ב'
פרשה י"ג: עותק ב'
פרשה י"ד: עותק ב'
פרשה ט"ו: א ין
פרשה ט"ז: עותק ה'&עותק א'
פרשה י"ז: עותק ה'&עותק א'
פרשה י"ח: עותק א'

מסכתא דכספא

פרשה א': עותק א'&ה'
פרשה ב': עותק ה'&א'
פרשה ג': עותק א'
פרשה ד': עותק א'
פרשה ה': עותק א'

מסכתא דשבתא

פרשה א': עותק א'
פרשה ב': א ין

סה"כ 82 פרשיות
מתוכם 17 פרשיות ללא קג"נ
סה"כ 65 פרשיות עם קג"נ

(2) השוואת פרשה במכילתא דפוס ראשון מול מהדורת הורביץ

מקראה סימנים:

מילה מודגשת - תוספת במהדורת הורביץ (טור ימין) לעומת הדפוס (טור שמאל).
קו תחתון - תוספת בדפוס (טור שמאל) לעומת מהדורת הורביץ (טור ימין).
 במקרים שיש הבדל בין הטורים סומנו המילים הן בטור ימין **(בהדגשה)** והן בטור שמאל **(בקו תחתון)**.

מכילתא דר"י, מסכתא דפסחא דפוס ראשון (ונציה)	מכילתא דר"י, מסכתא דפסחא מהדורת הור'
<p>פרשה ד' שה: בכלל שה גדי וטלה שני שה כשבים ושה עזים: תמים להוציא בעל מום: זכר. להוציא טומטום ואנדרוגינוס ונקבה. בן שנה אין לי אלא בן שנה בן שנה בן שנתו מנין. היה ר' ישמעאל אומר ק"ו ומה אם עולה חמורה כשרה לבא כל שנתה כבת שנתה. פסח שהוא קל אינו דין שיוכשר? כל שנתו כבן שנתו. ר' יוסי הגלילי אומ' ומה איל שתחלתו פסול סופו כשר. שה שתחלתו כשר אינו דין שיהא סופו כשר: מן <u>הכשבים</u> ומן <u>העזים</u>. מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו. אתה אומ' כן או אינו אלא שיביא משניהם כאחת ת"ל ואם מן הצאן קרבנו מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו. והרי דברים ק"ו ומה אם עולה חמורה כשרה להביא >עמ' 13 בהור'< מין אחד. פסח שהוא קל אינו דין שיוכשר לבא ממין אחד. מה ת"ל מן הכשבים ומן העזים מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו. והיה לכם להביא פסח דור' שלא יבוא אלא מן הכשבים ומן העזים דברי ר' אליעזר ר' יאשיה אומר תקחו למה נאמר לפי שנאמ' וזבחת פסח ליי אלהיך צאן ובקר צאן לפסח ובקר לחגיגה. אתה אומ' כן או אינו אלא אחד זה ואחד זה בפסח. ומה אני מקיים שה תמים זכר פסח מצרים אבל פסח דורות יביא מזה ומזה. ת"ל מן הכשבים ומן העזים תקחו שאין ת"ל תקחו ומה ת"ל תקחו שלא יביא פסח דורות אלא מן הכשבים ומן העזים דברי ר' יאשיה ר' נתן או' צאן לפסח ובקר לחגיגה. אתה או' כן או אינו אלא אחד זה ואחד זה בפסח. ומה אני מקיים שה תמים זכר פסח מצרים אבל פסח דורות יביא מזה ומזה ת"ל ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה. כעבודה שעבדת במצרים כך עשה לדורו' דברי ר' יונתן ר' אליעזר או' צאן לפסח ובקר לחגיגה אתה אומ' כן או אינו אלא אחד זה ואחד זה בפסח. ומה אני מקיים שה תמים וגו' פסח מצרים אבל פסח דורות יביא מזה ומזה ת"ל ושמרתם את הדבר הזה הרי פסח דורות אמור אי"כ מה ת"ל וזבחת פסח ליי אלהיך צאן ובקר. צאן לפסח <u>ובשר</u> לחגיגה. ר' עקיבא אומ' כתו' אחד אומ' וזבחת פסח ליי אלהיך צאן ובקר וכתוב אחד אומר מן <u>הכשבים</u> ומן <u>העזים</u> תקחו כיצד יתקיימו שני מקראות הללו אמרת זו מדה בתורה שני כתובים זה כנגד זה וסותרין זה על ידי זה <u>עד שיתקיימו</u> במקומן</p>	<p>פרשה ד' שה בכלל שה גדי וטלה שנאמר שה כשבים ושה עזים תמים להוציא בעל מום זכר להוציא טומטום ואנדרוגינוס ונקבה בן שנה אין לי אלא בן שנה כל שנתו מנין היה רבי ישמעאל אומר ק"ו ומה אם עולה חמורה כשרה לבא כל שנתה כבת שנתה פסח שהוא קל אינו דין שיוכשר לבא כל שנתו כבן שנתו רבי יוסי הגלילי אומר ומה איל שתחלתו פסול סופו כשר שה שתחלתו כשר אינו דין שיהא סופו כשר מן הכשבים ומן העזי'. מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו. אתה אומר כן או אינו אלא שיביא משניהם כאחת ת"ל ואם מן הצאן קרבנו (ויקרא א' י) מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו והרי דברים קל וחומר ומה אם עולה חמורה שכשרה להביא (עמ' 13) מין אחד פסח שהוא קל אינו דין שיוכשר לבוא ממין אחד. הא מה ת"ל מן הכשבים ומן העזים מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו והיה לכם להביא פסח דורות שלא יבוא אלא מן הכשבים ומן העזי' דברי ר' אליעזר ר' יאשיה אומר תקחו למה נאמר לפי שנאמר וזבחת פסח ליי אלהיך צאן ובקר (דברים טז ב) צאן לפסח ובקר לחגיגה אתה אומר כן או אינו אלא אחד זה ואחד זה בפסח ומה אני מקיים שה תמים זכר פסח מצרים אבל פסח דורות יביא מזה ומזה ת"ל מן הכשבים ומן העזים תקחו שאין ת"ל תקחו ומה ת"ל תקחו שלא יביא פסח דורות אלא מן הכשבים ומן העזים דברי ר' יאשיה ר' יונתן אומר צאן לפסח ובקר לחגיגה אתה אומר כן או אינו אלא אחד זה ואחד זה בפסח ומה אני מקיים שה תמים זכר פסח מצרים אבל פסח דורות יביא מזה ומזה ת"ל ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה (שמות יג ה) כעבודה שעבדת במצרים כך עשה לדורות דברי ר' יונתן רבי אליעזר אומר צאן לפסח ובקר לחגיגה אתה אומר כן או אינו אלא אחד זה ואחד זה בפסח ומה אני מקיים שה תמים וגו' פסח מצרים אבל פסח דורות יביא מזה ומזה ת"ל ושמרתם את הדבר הזה לחק לך (שם יב כד) הרי פסח דורות אמור אם כן מה תלמוד לומר וזבחת פסח ליי אלהיך צאן ובקר צאן לפסח ובקר לחגיגה ר' עקיבא אומר כתוב אחד אומר וזבחת פסח ליי אלהיך צאן ובקר וכתוב אחד אומר מן הכשבים ומן העזי' תקחו כיצד יתקיימו שני מקראות הללו אמרת זו מדה בתורה שני כתובים זה כנגד זה וסותרין זה על ידי זה מתקיימין במקומן עד שיבא כתוב שלישי ויכריע ביניהן תלמוד לומר</p>

<p>יבא כתוב שלישי ויכריע ביניהן ת"ל משכו וקחו לכם צאן למשפחות' ושחטו. צאן לפסח ולא בקר לפסח. ר' ישמעאל או' בחגיגה <עמ' 14 בהור'> הבאה בפסח הכתוב מדבר. אתה אומ' כן או אינו מדבר אלא בפני עצמו כשהוא או' שה תמים זכר הרי פסח עצמו אמור ומה ת"ל וזבחת פסח ליי בחגיגה הבאה בפסח הכתוב' מדב'. ר' או' בזבח הבא מן הבקר כמן הצאן הכתוב מדבר ואי זה זה שלמים מכאן אמרו מותר שלמים לשלמים ומותר פסח לשלמים.</p>	<p>משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח צאן לפסח ולא בקר לפסח ר' ישמעאל אומר בחגיגה (עמ' 14) הבאה בפסח הכתוב מדבר אתה אומר כן או אינו אלא מדבר אלא בפסח עצמו כשהוא אומר שה תמים זכר הרי פסח עצמו אמור ומה ת"ל וזבחת פסח ליי אלהיך צאן ובקר בחגיגה הבאה בפסח הכתוב מדבר רבי אומר בזבח הבא מן הבקר כמן הצאן הכתוב מדבר ואי זה זה שלמים מכאן אמרו מותר שלמים לשלמים ומותר פסח לשלמים</p>
---	--

(3) השוואת פרשה במכילתא במהדורת הורביץ לעומת כ"י מינכן

להלן העתקת מהדורת הור' עם ציונים לשינויים מכת"י מינכן, שהורביץ לא העיר עליהם. סימנו של כ"י מינכן כ', הסימון בהערות שוליים באדום עם הדגשה צהובה הינו לחילופים משמעותיים יותר שאינם קיצורי תיבות.

מכילתא דר"י, מסכתא דפסחא פרשה ד' מהדורת הור'

פרשה ד' שה בכלל שה גדי וטלה שנאמר ¹³ שה כשבים ושה עזים תמים להוציא בעל מוס זכר להוציא טומטום ואנדרוגינוס ונקבה בן שנה אין לי אלא בן שנה כל שנתו מנין ¹⁴ היה רבי ישמעאל אומר ¹⁵ ק"ו ¹⁶ ומה אם עולה חמורה כשרה ¹⁷ לבא ¹⁸ כל שנתה ¹⁹ כבת שנתה פסח שהוא קל אינו דין שיוכשר לבא ²⁰ כל שנתו כבן שנתו רבי ²¹ יוסי הגלילי אומר ²² ומה איל שתחלתו ²³ פסול סופו כשר שה שתחלתו ²⁴ כשר אינו דין שיהא סופו כשר מן הכבשים ומן העזי ²⁵. מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו. אתה אומר ²⁶ כן או אינו אלא שיביא משניהם כאחת ת"ל ואם מן הצאן קר בנו (ויקרא א' י) מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו והרי דברים קל וחומר ומה אם ²⁷ עולה ²⁸ חמורה שכשרה ²⁹ להביא (עמ' 13) מין אחד ³⁰ פסח ³¹ שהוא קל אינו דין שיוכשר לבוא ממין אחד. ³² הא מה ת"ל מן הכבשים ומן העזים ³³ מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו והיה לכם להביא פסח דורות שלא יבוא אלא מן הכשבים ³⁴ ומן העזי דברי ר' אליעזר ר' יאשיה אומר ³⁵ תקחו למה נאמר ³⁶ לפי שנאמר ³⁷ וזבחת פסח ליי אלהיך צאן ובקר (דברים טז ב) צאן לפסח ובקר לחגיגה אתה אומר ³⁸ כן או אינו אלא אחד זה ואחד זה בפסח ומה אני מקיים שה תמים זכר פסח מצרים אבל פסח דורות יביא מזה

¹³ כ: שני

¹⁴ כ: מניין

¹⁵ כ: [או']

¹⁶ כ: קל וחומר

¹⁷ כ: כשירה

¹⁸ כ: לבוא

¹⁹ כ: ח' שנתה. הור' העיר כאן 'שנתו'

²⁰ כ: לבוא

²¹ כ: ר'

²² כ: או'

²³ כ: שתחילתו

²⁴ כ: שתחילתו

²⁵ כ: העזים

²⁶ כ: או'

²⁷ הור' העיר כאן 'אם ח'

²⁸ כ: עלה

²⁹ כ: כשירה

³⁰ כ: אחר

³¹ כ: (אינו דין).

³² כ: אחר

³³ כ: ני (מר)

³⁴ כ: הכבשים

³⁵ כ: או'

³⁶ כ: נאמי

³⁷ כ: שני

³⁸ כ: או'

ומזה ת"ל מן הכבשים ומן העזים תקחו שאין ת"ל תקחו ומה ת"ל תקחו שלא יביא פסח דורות
אלא מן הכבשים ומן העזים דברי ר' יאשיה ר' יונתן אומר³⁹ צאן לפסח ובקר לחגיגה אתה אומר⁴⁰
כן או אינו אלא אחד זה ואחד זה בפסח ומה אני מקיים שה תמים זכר פסח מצרים אבל פסח
דורות יביא מזה ומזה ת"ל ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה (שמות יג ה) כעבודה⁴¹ שעבדת
במצרים כך עשה לדורות דברי ר' יונתן רבי⁴² אליעזר אומר⁴³ צאן לפסח ובקר לחגיגה⁴⁴ אתה
אומר⁴⁵ כן או אינו אלא אחד זה ואחד זה בפסח ומה אני מקיים שה תמים וגו'⁴⁶ פסח מצרים אבל
פסח דורות יביא מזה ומזה ת"ל ושמרתם את הדבר הזה לחק לך (שם יב כד) הרי פסח דורות
אמור אם כן⁴⁷ מה תלמוד לומר⁴⁸ וזבחת פסח ליי' אלהיך צאן ובקר צאן לפסח ובקר לחגיגה ר'
עקיבא⁴⁹ אומר כתוב⁵⁰ אחד אומר⁵¹ וזבחת פסח ליי' אלהיך צאן ובקר וכתוב⁵² אחד אומר⁵³ מן
הכבשים ומן העזי⁵⁴ תקחו כיצד יתקיימו שני מקראות הללו אמרת זו מדה בתורה שני כתובים⁵⁵
זה כנגד זה וסותרין⁵⁶ זה על ידי זה מתקיימין⁵⁷ במקומן עד שיבא כתוב⁵⁸ שלישי ויכריע ביניהן⁵⁹
תלמוד לומר⁶⁰ משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח צאן לפסח ולא בקר לפסח ר'
ישמעאל אומר⁶¹ בחגיגה (עמ' 14) הבאה בפסח הכתוב⁶² מדבר אתה אומר⁶³ כן או אינו מדבר אלא
בפסח עצמו כשהוא אומר⁶⁴ שה תמים זכר הרי פסח עצמו אמור ומה ת"ל וזבחת פסח ליי' אלהיך
צאן ובקר בחגיגה הבאה בפסח הכתוב⁶⁵ מדבר רבי אומר⁶⁶ בזבח הבא מן הבקר כמן הצאן
הכתוב⁶⁷ מדבר ואי זה זה שלמים מכאן אמרו⁶⁸ מותר שלמים ומותר פסח לשלמים

³⁹ כ: אוי

⁴⁰ כ: אוי

⁴¹ כ: בעבודה

⁴² כ: רי

⁴³ כ: אוי

⁴⁴ כ: לחגי

⁴⁵ כ: אוי

⁴⁶ כ: וגי

⁴⁷ כ: אי"כ

⁴⁸ כ: ת"ל

⁴⁹ כ: עקיבי

⁵⁰ כ: אוי כתי

⁵¹ כ: אוי

⁵² כ: וכת'

⁵³ כ: אוי

⁵⁴ כ: העזים

⁵⁵ כ: כתובי

⁵⁶ כ: וסותרין

⁵⁷ כ: ומתקיימין. הורי ציין לזה, אך כדרכו לא התייחס לצורת הקיצור.

⁵⁸ כ: הכתי. הורי ציין לזה, אך כדרכו לא התייחס לצורת הקיצור.

⁵⁹ כ: ביניהם

⁶⁰ כ: ת"ל

⁶¹ כ: אוי

⁶² כ: הכתי

⁶³ כ: אוי

⁶⁴ כ: אי

⁶⁵ כ: הכתי

⁶⁶ כ: רי אוי

⁶⁷ כ: הכתי

⁶⁸ כ: אי

ב] תיקונים ממהדורת מ.כהנא לקטעי גניזה – מכילתא דרבי ישמעאל

(1) רשימת תיקונים במהדורת מ.כהנא לקטעי הגניזה

הערות כלליות

1. על אף שקיים קטלוג נפרד , רשימת הקטעים השייכים לכל טופס היתה מפשטת את העבודה, בייחוד לאור התוספת של קטעי הכריכה [ראה עמוד י"ב הערה 4 למבוא הספר].
2. בעמודים 18-20 מובא קטע אוקספורד Ms. Heb. C 27.57 מטופס ב'. חשוב לציין בגוף הספר כי יתכן והקטע איננו חלק מהטופס , כפי שציין כהנא באוצר בעמוד 44 סעיף 27 הערה 25.
3. לגבי מחיקות של הסופר עצמו שנעשו ביד ראשונה יתכן ועדיף לתת סימון מחיקה בסוגריים אחרות או להוריד את המחיקה להערת שוליים , ולא לציין את הגרסה המחוקה בפנים הטקסט ואת התיקון בהערת שוליים בציון א"ה=אחר הגהה כפי שעשה כהנא.
4. בחיבור של קרעים חשוב לציין בהערות מאלו קטעים מתבצע החיבור , דהיינו מיהו הקטע הימני ומיהו הקטע השמאלי בחיבור , ולעתים אף בחיבור של שלושה קטעים ולציין את נקודת התפר , ראה לדוגמא עמודים 26-27 לספר שבו מובאים קטעים מליקוטי "ב": "קיימברידג' T-S C 2.112 + T-S AS 74.313", כאשר לא צוין מהי סיגנטורת הקטע העליון ומהי סיגנטורת הקטע התחתון. לצורך ידיעה זו יש צורך לפנות לעמ' 48 באוצר.
5. היה אפשר להציל לא מעט מלים נוספות לדוג ' בקטע T-S C 2.112 [עמוד 27 שורה 2 במהד' כהנא] ניתן בפירוש לקרוא בתחילת השורה <...> בע... אלף [וחמושי]ם אחד מחמש[ה] [מה שבקו תחתון לא הובא ע"י כהנא].

תיקונים בקריאה

- א. קריאות שונות יובאו לפי מספר העמוד והשורה במהדורת כהנא ו בציון מספר הטופס/עותק.
- ב. הוספה שלנו לקריאה תסומן בקו תחתון.
- ג. במידה ומדובר בקריאה שונה [מחלוקת בקריאה] תצוין קריאתנו בפנים , ואילו קריאתו של כהנא תצוין בהערת שוליים.
- ד. סימון מילה שאנו קוראים כמחיקה תצוין בסוגריים רגילות : () אך גם בהערת שוליים , עקב העובדה שכהנא מסמן מחיקה בסוגריים מסולסלות : {} .

התיקונים:

1. עותק ז': עמ' 2 שורה 28: ו]גוי אם כֹּכֶה את וגוי' **בדוד** מהוֹאֹ אוי' ואנכי
2. עותק ח': עמ' 5 שורה 9: מ]גיד שניסן ראש לחדשים ומנין אף למל[כי]ם תלי' לון[מי' ה]וא **החדש**
3. עותק ח': עמ' 5 שורה 10: לרגלי]ם תלי' לומי' חג המצות חג השבעות חג הס[כות] נִמְצְאִינו **למדיון**
4. עותק מודנה: עמ' 6 שורה 1: מימינו של אהרן והד[ב]בור...
5. עותק מודנה: עמ' 7 שורה 22: ר' עקיבא אומי' **מנין** אם ירצה אדם לעשות פסחו יחידי

6. **עותק ב': עמ' 9 שורה 1:** ז[ה בפֿסח ומה אני מקים שה תמים זכר **פסח**]
7. **עותק מודנה: עמ' 12 שורה 10:** ...חולו של מועד מנין הרי אתה דן הואיל ויום **טוב** ראשון
8. **עותק מודנה: עמ' 12 שורה 21:** ואי זהו אלו חמשת המינין **ואלא?**⁶⁹ ואילו הן החיטים והשעורים...
9. **עותק מודנה: עמ' 13 שורה 29:** ...רשות ת"ל **בראשון** בארבע עשר יום הכת' קבעו חובה הא
10. **עותק ב': עמ' 13 שורה 1:** ...לכם ולא לבהמה לכם ולא לאחרים דברי ר' **יש?**
11. **עותק ב': עמ' 23 שורה 2:** **א**קרא הארץ על שמכם...
12. **עותק ב': עמ' 24 שורה 1:** בפדייה שאינה שקולה כנגד הכל **לפי כד**⁷⁰ אם לא פדאו אביו...
13. **עותק ב': עמ' 25 שורה 18:** של **חכמים**⁷¹ או שֶׁלֹּ תִלְמָדִים חכמי צריכין לעסוק בהלכת הפסח...
14. **ליקוט י"ב: עמ' 26 שורה 17:** [קר]וֹבָה הַדֶּרֶךְ לחזור למצרים שני דרך שלשת וגי
15. **ליקוט י"ב: עמ' 27 שורה 2:** **<...בע...אלף**⁷²] וחמושי]ם אחד מחמש[ה]
- עותק ב': עמוד 30:** טעות בהפניה לעמודים במהדורת הורביץ :
 נכתב: (מהד' הורוביץ עמ' 13/77 – 15/75), צ"ל: (מהד' הורוביץ עמ' 13/77 – 15/78).
16. **ליקוט י"ב: עמ' 34 שורה 6:** על הים נבקע הים **נעשה**⁷³ כמין כיפה שני נקבת
17. **עותק א': עמ' 36 שורה 21:** נבוכים אלא מטורפי **שני**⁷⁴ מה נאנחה בהמה נבוכו
18. **עותק א': עמ' 41 שורה 6:** [מ]שלמי היו אם תאמר משלפרעה מצריין⁷⁵ היו
19. **עותק ד': עמ' 47 שורה 2:** תריסי⁷⁶ ושפעת עקלגסין שלהם ועליון יתקן קולו כנגד
20. **עותק ד': עמ' 47 שורה 3:** **צחצ**⁷⁷? ח חרבות שלהן חציו כנגד חצים שלהן ברקים רב
20. **עותק ה': עמ' 54 שורה 19:** וכסופין הללו אנו בורחין אנוסה מפני ישר' **כי יי**⁷⁸ הפיקחים שבהם...
21. **עותק ה': עמ' 54 שורה 21:** שבמכות ש[היו] אל[ן] שעל הים לוקים **כך**⁷⁹ היו אלו...
22. **עותק ה': עמ' 55 שורה 15:** ...אמר לו ר' עקיבא דייך פפיס אמר לו ומה את מק **א**⁸⁰ והוא
23. **עותק ה': עמ' 55 שורה 16:** באחד אמר לו אין להשיב על דברי **מי ש**⁸¹ אמר והיה העולם...
24. **עותק ט': עמ' 57, טור א' שורה 10:** בגלגל האירו ברקיו תבל וגי היו מטות⁸²
25. **עותק ט': עמ' 57, טור א' שורה 29:** במצרים אלא בכל המצרים אלא⁸³
26. **עותק ט': עמ' 57, טור ב' שורה 1:** בכל המצ **רין**⁸⁴ ל[הם] על פני כל הדורות שני

⁶⁹ אנו קוראים מילה זו כמחוקה ואילו כהנא לא סימנה כמחיקה .
⁷⁰ ברוב כתב היד המילה לפיכך מופרדת לשתיים , לעתים בהוצאת כהנא אין הפרדה של שתי המלים , ראה עוד בעמ' 30 שורה 12 "אביכן מלך היה לפי כך השביע את אחיו..."
⁷¹ כהנא קרא "של תלמידים..."
⁷² מדובר על השלמת קריאה, מה שבקו תחתון לא הובא ע"י כהנא.
⁷³ כהנא מוסיף וא"י: "ונעשה כמין כיפה".
⁷⁴ כהנא קורא במ"ם: "מטורפים".
⁷⁵ כהנא קורא במ"ם: "מצריים".
⁷⁶ כהנא קרא: " תריסי" ללא הנו"ן סופית.
⁷⁷ כהנא קרא: "צחוח חרבות".
⁷⁸ אנו קוראים מילים אלו כמחוקות ואילו כהנא לא סימן כמחוקות.
⁷⁹ כהנא קורא בנו"ן סופית: "לוקין".
⁸⁰ כהנא קורא "מקום" בוא"ו, וראה סוף שורה 17 שם.
⁸¹ אצל כהנא שתי המילים מחוברות: "מישאמר".
⁸² כהנא הוסיף את המילה "מרי" שאכן מופיעה בכתב היד, אלא שמדובר בשומר שורה שכן המילה הראשונה בשורה הבאה [שורה 11] היא "מרכבות".
⁸³ כהנא הוסיף את המלים "בכל המצ" כאשר לדעתנו מדובר בשומר עמודה, שכן תחילת העמודה הבאה היא "בכל המצירין".

27. עותק ט': עמ' 58, טור א' שורה 22: כעניין שנא' ונשפתי אֶת־וֹ בדבר ובדם וגש' **ש**
28. עותק א': עמ' 59 שורה 5: ...כמעט אויבהם **אנכיע**⁸⁵ וגוי עשרת
29. עותק א': עמ' 60 שורה 18: אוי חַמָּה⁸⁶ ומי גרם להן להנצל... **נ**
30. עותק א': עמ' 64 שורה 23: [ע]ל ניסין שעשה עימי ועלם אבותי ועושה עימי בכ[ל]
31. עותק א': עמ' 65 שורה 8: ...כגבור עושה מלח[מ]ות שני **נ**⁸⁷
32. עותק ג': עמ' 73 שורה 2: אחת ה' ר' יאש' בן יהו' אוי' **הרי הו' אוי'** ויטש על המחנה... **א**
33. עותק מודנה: עמ' 83 שורה 17: אנכי נצב על מחר נהא **מעתידי**⁸⁸ ועומדים...
34. עותק מודנה: עמ' 83 שורה 18: מחר נגזור תענית ונהא **מועתידי**⁸⁹ על מעשה אבות... **א**
35. עותק י': עמ' 103 שורה 10: אני יהיה חייב **במעו[זונות]**⁹⁰ ארוסה... **א**
36. עותק ב': עמ' 107 שורה 3: [אתה] אומ' בחנק או⁹¹ א'ינו **א**
37. עותק ב': עמ' 117 שורה 24: ה[ו] לו מושיעין הימנו והרגו חייב **ד:מים**⁹² **א**
38. עותק ב': עמ' 118 שורה 3: **אדם**⁹³ והמסריב בחברו לארחו] **א**
39. עותק ה': עמ' 120 שורה 34: ...מגיד שאינו חייב עד שיוצאנו לרשות **א**
40. עותק ה': עמ' 120 שורה 38: [שלם ישלם נאם בעליו עמו] **א**
41. עותק א': עמ' 123 שורה 4: [שמשלם עליה קנס אף מפותה]שלם⁹⁴ עליה קנס **א**
42. עותק א': עמ' 126 שורה 15: פרשה י"ח הלכן כ"ד... **א**
43. עותק א': עמ' 137 שורה 31: חייב לי⁹⁶ מתיין... **א**

עמוד 360 : טעות סופר : מופיע : T-S NS
 8169-16, 158-156 253.1
 T-S NS : צריך להיות :
 169-168, 158-156 253.1

84 כהנא קרא "מצרין".

85 כהנא קרא "אכניע".

86 כהנא קרא "חימה".

87 כהנא קרא "א".

88 כהנא גרס "מועתידי".

89 כהנא קרא "מועתידי".

90 כהנא קרא "במעו[זונות]" ולא ציין כי "עו" נמחקו ואילו "זונ" נוספו בין השיטין.

91 כהנא גרס " אוי " עם גרש.

92 כהנא ציין "[דמים]" כהשלמה אך המילה נראית בבירור בכתב היד.

93 כהנא גרס "הבריו[ת]". בכתב היד רואים בבירור "ד...ד" וראה כתבי היד השונים אשר חלקם גורס "בני אדם".

94 כהנא גרס "משלם".

95 כהנא הוסיף "0" העיגול אכן קיים, מדובר על סימון סוף פרשה, אך יש לציין כי הוא מופיע רבות בטופס זה אך כהנא לא ציין אותם.

96 כהנא גרס "לי".

(2) דוגמא לקטע גניזה מאוסף מוצרי

<p>עותק ד' מוצרי VI 172 @עמ' 94 שורה 1 בהור'@</p>	
קריאתנו על פי קטע הגניזה הנמצא כיום בשימור בקיימברידג' הומצא לנו באדיבות ד"ר בן אאאוטוויט	קריאת כהנא [עמודים 46-47]
<p>עומד ומפייס לאלפים ולרבבות וידיו ש... מע לו עליו מפורש בקבלה החכמה תעוז לחכם מע... ש-רה שליטים התיצבו וכו' אמר להם היום שרתה עליכם רוח הקדש שאין יציבא בכל מקום אלא רוח הקדש שני ראיתי את יי נצב ואי' ויבא יי ויתיצב ובאותה שעה היו ישראל דומין ליונה שברחה מפני הנץ ונכנסה לנדיק סלע והיה נחש נושף אם תכנס לפנים הנה הנחש נושכה ואם תצא לחוץ הרי הנשר אוכלה כך היו ישראל באותה שעה הים סוגר ושונא רודף מיד נתנו ישראל עיניהם בתפלה עליהם מפורש בקבלה יונתי בח... וי הסלע וכו' כי קולך ערב בתפלה ומראך נאוו בתלמוד תורה >...< ומראך נאוו במעשה הטוב ד"א הת... צבו >...< לו אימתי אמר להם למחר אמרו לו משי? >...< יכולין? לסבול התפלל משה באותה שעה >...< תורמיות תורמיות פי' כתות כתות של מלא...< עומדים עומדים לפני מרו...< מ:הם ו...< שני וישכם משרת >אל...שע איש האלהים וירא וה...נה חיל...< סביבות העיר סוס ורכב ויאמר אל תירא כי רבים >...< וכת' ויפתח אלהים את עיני הנער וירא והנה החר >...< סוסי אש סביבות אלישע כך התפלל משה באותה >...< הראה להם הקי'ב'ה תורמיות שלמלאכי השרת עומדים לפניהם וכן הוא אי' מנגה נגדו וכו' וכת' ברד וגחלי א...< ברד כנגד אבני... בליסטרא שלהם וגחלי כנגד טרמנ...< שלהם</p> <p>אש כנגד הנפט שלהם פי' אבני קלע ירעם כנגד הגפת תריסי' ושפעת עקלגסין⁹⁷ שלהם ועליון יתן קולו כנגד צחוח חרבות שלהן חציו כנגד חצים שלהן ברקים רב ויהם כנגד צווחה שלהם וכו' ד"א וישלח חציו שהיו חצים של פרעה מפזרים אותם לישראל וברקים מכנסים אותם ויהומם הממם ערבם ונטל סגנינות שלהם ולא היו יודעים מה הם עושים ד"א אין הממה אלא מגפה שני והמם מהומה גדולה</p> <p>כי אשר ראיתם את מצרים וכו' בגי' מקומות הזהר המקום את ישראל שלא לחזור למצרים לא תוסיפו וכו' בדרך אשר אמרתי לך וכו' בגי' חזרו ישר' ובשלשתם >נפלו הראש...ונה בימי סנחריב שני' הוי' היורדי מצרים לעזרה >...< השנית בימי יוחנן בן קורח שנאמר >...< אתם יראים שם תש...א-תכם אמ' להם הנביא >לישרי' יראת...ם מחרב נבוכדנאצר וברחתם לפרעה לעזרה >שם תהא ממ-שלתכם והיתה החרב השלישית בימי >...< בשלשתם חזרו ובשלשתם נפלו ה'י'ד א-פריס >יונה >פותה אי-ן לב ארבעה כתות נעשו על הים אחת >אומרת... ליפול ב...< ואחת אומרת לחזור >למצרים... ואחת אומרת נעשה מלחמה ואחת אומרת נצוח >כנגדן... זו שאמרה ליפול בים נאמי' לה התיצבו וראו >זו שאמרה נעשה מלחמה עמ:הם נאמי' לה יי ילחם לכם >זו שאמרה נצוח כנגדם >נא...מר לה ואתם תחרישון >זו שאמרה לחזור למצרים נאמר לה לא תוסיפו לראות עוד יי ילחם</p>	<p>עומד ומפייס לאלפים ולרבבות >ו:הוא שו:מי?ע לו עליו מפורש בקבלה החכמה תעוז לחכם מע... ש-רה שליטים התיצבו וכו' אמר להם היום שרתה עליכם רוח הקדש שאין יציבא בכל מקום אלא רוח הקדש שני ראיתי את יי נצב ואי' ויבא יי ויתיצב ובאותה שעה היו ישראל דומין ליונה שברחה מפני הנץ ונכנסה לנדיק סלע והיה נחש נושף אם תכנס לפנים הנה הנחש נושכה ואם תצא לחוץ הרי הנשר אוכלה כך היו ישראל באותה שעה הים סוגר ושונא רודף מיד נתנו ישראל עיניהם בתפלה עליהם מפורש בקבלה יונתי בח... וי הסלע וכו' כי קולך ערב בתפלה ומראך נאוו בתלמוד תורה >...< ומראך נאוו במעשה הטוב ד"א הת... צבו >...< לו אימתי אמר להם למחר אמרו לו משי? >...< יכולין? לסבול התפלל משה באותה שעה >...< תורמיות תורמיות פי' כתות כתות של מלא...< עומדים עומדים לפני מרו...< מ:הם ו...< שני וישכם משרת >אל...שע איש האלהים וירא וה...נה חיל...< סביבות העיר סוס ורכב ויאמר אל תירא כי רבים >...< וכת' ויפתח אלהים את עיני הנער וירא והנה החר >...< סוסי אש סביבות אלישע כך התפלל משה באותה >...< הראה להם הקי'ב'ה תורמיות שלמלאכי השרת עומדים לפניהם וכן הוא אי' מנגה נגדו וכו' וכת' ברד וגחלי א...< ברד כנגד אבני... בליסטרא שלהם וגחלי כנגד טרמנ...< שלהם</p> <p>אש כנגד הנפט שלהם פי' אבני קלע ירעם כנגד הגפת תריסי' ושפעת עקלגסין שלהם ועליון יתן קולו כנגד צחוח חרבות שלהן חציו כנגד חצים שלהן ברקים רב ויהם כנגד צווחה שלהם וכו' ד"א וישלח חציו שהיו חצים של פרעה מפזרים אותם לישראל וברקים מכנסים אותם ויהומם הממם ערבם ונטל סגנינות שלהם ולא היו יודעים מה הם עושים >ד"א אין הממה אלא מגפה שני והמם מהומה גדולה</p> <p>כי אשר ראיתם את מצרים וכו' בגי' מקומות הזהר המקום את ישראל שלא לחזור למצרים לא תוסיפו וכו' בדרך אשר אמרתי לך וכו' בגי' חזרו ישר' ובשלשתם >נפלו הראש...ונה בימי סנחריב שני' הוי' היורדי מצרים לעזרה >...< השנית בימי יוחנן בן קורח שנאמר >...< אתם יראים שם תש...א-תכם אמ' להם הנביא >לישרי' יראת...ם מחרב נבוכדנאצר וברחתם לפרעה לעזרה >שם תהא ממ-שלתכם והיתה החרב השלישית בימי >...< בשלשתם חזרו ובשלשתם נפלו ה'י'ד א-פריס >יונה >פותה אי-ן לב ארבעה כתות נעשו על הים אחת >אומרת... ליפול ב...< ואחת אומרת לחזור >למצרים... ואחת אומרת נעשה מלחמה ואחת אומרת נצוח >כנגדן... זו שאמרה ליפול בים נאמי' לה התיצבו וראו >זו שאמרה נעשה מלחמה עמ:הם נאמי' לה יי ילחם לכם >זו שאמרה נצוח כנגדם >נא...מר לה ואתם תחרישון >זו שאמרה לחזור למצרים נאמר לה לא תוסיפו לראות עוד יי ילחם</p>

⁹⁷ הערה בשוליים: >...עד ירתח? >...ק? שהיו >אורים >ישראל